

Livet er mer ...

Tips om personer som er engasjert i aktiviteter eller har hatt opplevelser som ikke er relatert til legeyrket, sendes tidsskriftet@legeforeningen.no

Bokorm med sans for sjøslag

– Jeg leste C.S. Foresters bøker om Hornblower da jeg var gutt, men å sammenlikne disse med bøkene til Patrick O'Brian blir som å sammenlikne Vera Henriksen med Sigrid Undset, sier Egil Alnæs.

Vi møter flymedisineren og allmennlegen hjemme på Ullern i Oslo, der han er omringet av bøker i tusentall. Flere har satt dype spor, men han er blitt spesielt fascinert av bøkene til den britiske forfatteren Patrick O'Brian (1914–2000), den såkalte Master and Commander-serien. Alnæs har to utgaver av alle 20 – én serie hjemme, og én på familiens hytte.

O'Brian har også gledet millioner av andre lesere med disse bøkene som, fra den første kom i 1969, er blitt oversatt til 40 språk og solgt i fire millioner eksemplarer. Det er eventyrene til kaptein Jack Aubrey og skipslegen Stephen Maturin på de sju hav under Napoleonskrigene på 1800-tallet som fenger så mange. Også Hollywood har latt seg rive med. Fra november 2003 gikk den kritikerroste filmen *Master and Commander* på norske kinoer, med Russel Crowe i hovedrollen.

– Jeg er vokst opp med sjø og seilskuter, blant annet var både min morfar og oldefar seilskutepatener. Farmors tippoldefar satt i fangeskap om bord på et britisk krigsskip under Napoleonskrigene, og jeg har arvet en sekstant, sjøkart og andre gamle redskaper, forteller Alnæs.

I stuen har han også en stor modell av et 1700-talls orlogsfartøy, trygt plassert i en glassmonter. Han tror sjøfartsinteressen er en av årsakene til at han falt så pladask for disse bøkene en gang tidlig på 1980-tallet.

En annen viktig årsak til Alnæs' fascinasjon er O'Brians litterære kvaliteter, måten han skildrer personlighetene og psykologien mellom menneskene på, og kontrollen han har med historiske fakta, ord og uttrykk.

– Jeg har bare funnet én feil i bøkene hans, forteller Alnæs. – Den første boken, *Master and Commander*, begynner med at hovedpersonene møtes under en kammerkonsert på Menorca i Spania. En strykekvartett spiller et stykke i C-dur av Pietro Antonio Locatelli. Men mitt musikkleksikon forteller at Locatelli aldri har skrevet for strykekvartett i C-dur, sier Alnæs. Han tror de må ha spilt Haydn.

Full av faguttrykk

Forfatteren har gjort møysommelig research for å finne ut hvordan ulike faguttrykk ble brukt på 1800-tallet. Det sier ikke lite når det følger en tjukk ordbok med serien, for at man i det hele tatt skal kunne forstå hva man leser. Mange landkrabber har falt av tidlig i forsøket, fordi de mange faguttrykkene ble en for stor utfordring.

– Min kone klarte ikke mer enn 30 sider før hun falt av. Men man bør ikke la seg stanse av terminologien. Når du har lest 2–3 bøker, og bruker ordboken aktivt, er du ikke lenger en landkrabbe. Og når du har fullført alle 20 bøkene er du utdannet fregattkaptein, humrer Alnæs.

Han forteller blant annet at enden på ankerrossen, som skulle sitte igjen om bord når ankeret var kastet, het The bitter end. Hvis den noen gang kom til syne, var gode råd dyre.

Flymedisineren har også latt seg imponere av de mange fristende og mindre fristende måltidene som nytes om bord på Jack Aubreys skuter. Så har da også to kvinnelige forfattere samlet alle rettene i en oppskriftsbok, som har oppgradert samlingen hans ytterligere. Alnæs trekker blant annet frem rettene Boiled baby, Spotted dog og Lobscouse. Den sistnevnte hevdes i ordboken å stamme fra «Norwegian: lapskaus».

Kjærlighet og sex er det lite av i O'Brians bøker, men kaptein Aubrey har ingen problemer med å sjarmere de få damene som nevnes. – Doktoren derimot, har ikke det samme draget på damene. Han er liten og blek, spion for England og mest opptatt av naturvitenskap.

O'Brian skildrer datidens naturvitenskapelige oppdagelser og kunnskap ned til minste detalj. Alnæs tror O'Brian her har brukt mye av den kunnskapen han tilegnet seg da han skrev en biografi om naturforskeren Sir Joseph Banks (1743–1820), som reiste med kaptein Cook på 1700-tallet. Her måtte forfatteren lære seg de naturvitenskapelige teorier og termer. Dette har han så brukt for å utdype personen Stephen Maturin.

For Egil Alnæs er det først og fremst forfatterskapet til Patrick O'Brian som står i høysetet, men også filmen *Master and Commander* får godt skussmål. Foto Eline Feiring

Film ikke alltid nedtur

Å lese en bok og lage sine egne indre bilder, for så å se boken filmatisert, er ofte en stor skuffelse. Men Egil Alnæs har sett den amerikanske filmen *Master and Commander* og sitter faktisk igjen med en positiv opplevelse.

– Den er godt laget, med effekter som får det til å se virkelig ut, sjøsprøyt, knirking i skroget og mye fin musikk. I bøkene spiller Aubrey og Maturin stadig fiolin og cello sammen, det gjør de også i filmen. Men filmen stemmer selvfølgelig ikke med mine indre bilder. Blant annet har de gjort skipslegen lang og tynn, sier en noe skuffet Alnæs.

Foreløpig er bare tre av bøkene oversatt til norsk, men Egil Alnæs er imponert over at det i det hele tatt har latt seg gjøre. Han har snakket med oversetteren, Dag Heyerdahl Larsen, som forteller at han må bruke svært lang tid på hver bok. Også han må sette seg inn i 1800-tallets språkbruk og maritime terminologi, på norsk. Det gjør han blant annet ved å snakke med gamle norske sjømenn.

Forfatteren Patrick O'Brian er blitt sammenliknet med alt fra Joanne Rowling, forfatteren av Harry Potter-bøkene, til C.S. Forester og antikkersen Homer. Også Alnæs ser paralleller til Homer, men like mye til vår egen Sigrid Undset, særlig når det gjelder evnen til å forene dramatisk handling med kompleks psykologi.

– Dette er i det hele tatt stor litteratur. O'Brians serie er ikke Harry Potter for voksne, slik noen har sagt. Det er snarere Jane Austen for menn.

Eline Feiring

eline.feiring@legeforeningen.no
Tidsskriftet